

П. Беркүт

Багацтва

4. I



ДЕРЖАВНА КНИЖКА

4 а. 218
XII. 1938

ДВОТИЖНЕВИ



Написав
П. Беркут

СБ



БАГАТСТВО

УКРАЇНСЬКИХ
ЗЕМЕЛЬ



I





ДЕШЕВА КНИЖКА ДВОТИЖНЕВИК

виходить 1 го і 15-го кожного місяця

**Всі, кому по душі зміст цих книжок став-
вайте в ряди нових тисячів передплатників
„Дешеві Книжки“!**

ПЕРЕДОПЛАТА: РІЧНА — 4 зл.; ЧВЕРТЬРІЧНА — 1'20 зл.;
ПІВРІЧНА — 2 зл.; МІСЯЧНА — —'40 гр.

Для Полісся, Підляша і Холмщини річна передплата тільки 2 зл.

**УВАГА! ДО ТИХ ХТО НАБУВ КА-
ЛЕНДАРІ**

**не отягайтеся з висилкою передплати
знижковими чеками, бо
вони важні тільки до 1-го січня 1936 р.**

**Тому користайте з нагоди поки час і вже
висилайте знижкову передплату на „Де-
шеву Книжку“!**

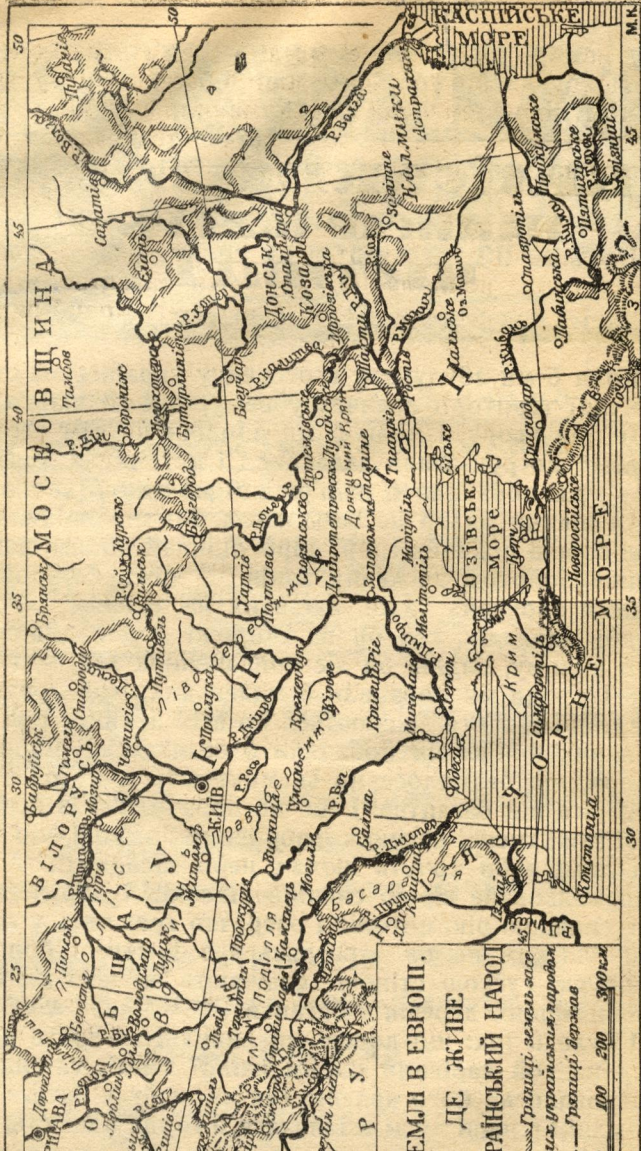
АДРЕСА: „ДЕШЕВА КНИЖКА“ ЛЬВІВ, СКАРБКІВСЬКА 35.

БАГАТСТВО УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛ НАПИСАВ П. БЕРКУТ ЧАСТИНА I



Коли б ми збудували в осередку української етнографічної території величезну вежу, так на кілька тисяч метрів угору, і коли б ми вийшли на сам вершок тієї вежі, до рук взяли далековид і поглянули довкола себе — ми побачили б найкращий малюнок, якого ще ніколи ніякий маляр не намалював. Бо ми побачили б перед собою різноцвітний, дорогоцінний килим, нацяткований золотом збіжєвих ланів і різноколіровими плямами овочєвих садів, нашитих на зеленім тлі лук, а дещо оподалик, гей би на сторожі дорогоцінностей отого килиму, виднів би ліс копальняних веж над шибами. І всюди ми побачили б маленьких, мов мурашки людей, що завзято звихаються по всій землі; а при копальняних шибах ми побачили б великанські машини-потвори, що безмилосерно висмоктують із нутра землі заховані в ній багатства. І ми ще побачили б із вершка нашої вежі тисячі високих фабричних коминів, що клубами диму ніби хочуть людям небо заслонити. А все це розмальоване сірою сивиною шляхів і доріг, переткане синявою рік, потоків і озер, що граючись у сонці своїм блиском немов дразняться з темними борами-лісами, які густою стіною саджають на всю картину острови наших деревних багатств.

І було б так: що довше ми дивилися б крізь далековид на той чарівний килим нашої землі, то більше захоплювалися б його красою. Так велика, так багата наша земля! І в наші душі ввіллялася б горда певність, що



арта українських земель сумежних країн.

(Клішка „Просвіти“).

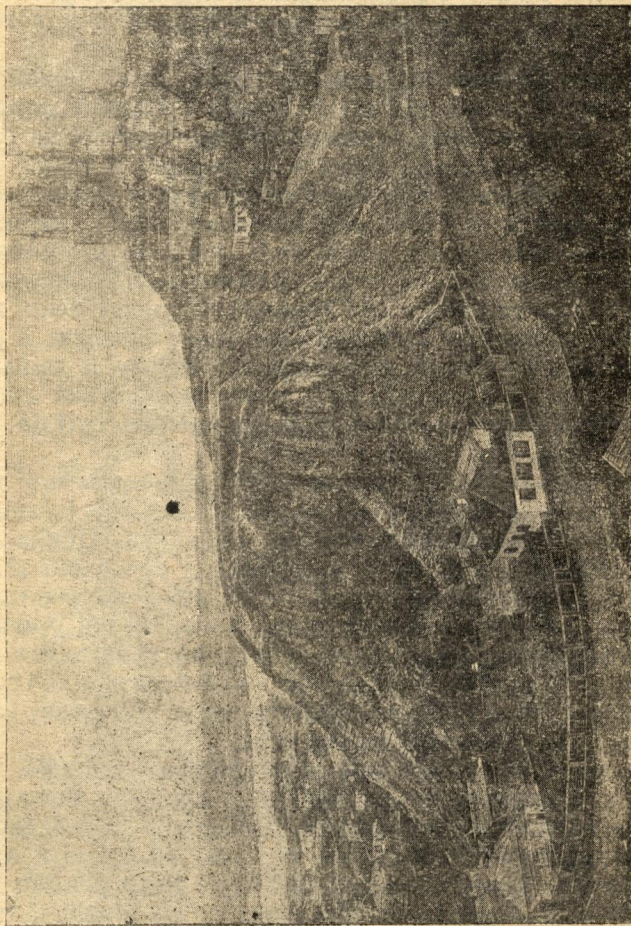
перед нами, як синами тієї землі — лежить певне й велике майбутнє. Ми тоді зрозуміли б багато. Зрозуміли б і те, чому наші землі так сильно манили завжди до себе наших північних сусідів, чому всяка Московщина, біла чи червона, ніяк не хоче дозволити собі видерти загарбаного нею кусня отого чарівного килиму з золотом збіж і лісом шибів.

Бо матеріяльні багатства це ґрунт для розвитку кожної нації: вони дають не тільки багатство поодинокому громадянину, але й дозволяють країні на господарську незалежність, дають їй спромогу міцно озброїтись до власної оборони й опановувати своїми господарськими й політичними впливами інші народи. Матеріяльні багатства — це один з чинників, що робить нації могутніми. Утрата їх часто причиняється до упадку й заникну навіть великих імперій. Кожному ясно, що коли б Московщина стратила українські багатства й рудокопалища Уралю, підкавказьку нафту й азійські хлібні та деревні простори — убога московська земля впала б до рівня третьорядних, уповні від сусідів залежних країн.

Хоч, правда, не все багаті землі приносять свої багаті дари населенню, яке на тих землях мешкає. І мешканець багатих українських земель, мешканець Донбасейну, Поділля й ін. районів — передових у продукції збіжжя чи вугля й залізної руди — не може почванитись тим, що ці багатства належать до нього. Ні, він у нужді й не раз у голоді працює над тим, щоб ті багатства міг використати чужий, чужий міг ними багатіти й їх на те вживати, щоб ще дужче затягнути на його шиї наймитський, невільничий посторонок.

Подивімся з нашої вежі в околиці отих шибів, що стрімко знімаються вгору далеко на сході ріжнокольорового килиму наших земель. Побачимо засмаленого й завугленого робітника, що працює з дивною неохотою в очах. З неохотою, бо видобуте його руками вугілля й залізо мчить вагонами далеко на північ. А той

робітник знає, що з півночі прийде вироблений з його заліза штик, щоб стати наганячем над ним. Подивімся на ті мільйони людських мурашок, що звихаються на золотистих пшеничних ланах: на тім хлібі відгодовуєть-



Українська столиця Київ, з боку Дніпра.

ся чужий, щоб міцніше держати нагай над спиною українського хлібороба...

З українських земель іде на північ хліб, вугілля, залізна руда, всі українські багатства. А з півночі на українські землі сунеться чорна хмара диких грабіжників і наганячів.

Коли б ті всі українці, що одурманені комунізмом, приглянулись ближче українським землям та їхнім багатствам, коли б пригадали над мільйонними цифрами насильно вивожуваного в Московію дорібку рук українського селянина й робітника, які в голоді й нужді під московськими штиками гинуть на багатих українських землях — тоді вони зрозуміли б правдиву суть гасел московського комунізму. Зрозуміли б, що під покришкою „солідарности всесвітнього пролетаріату“ московський імперіялізм грабить чуже добре й у свою неволю веде чужого робітника й селянина. Зрозуміли б, що під покришкою гарних словець про „оборону України перед інтервентами й капіталістами“ Московщина переводить на Україні найбезоглядніший колоніальний визиск.

Не „оборона українського пролетаріату“ приманила на Україну московських большевиків, — але жадоба українських багатств!

Отворіть очі, пригляньтесь добре своїй землі, її багатствам та можливостям її всебічного розвитку!

Т Е Р И Т О Р І Я — Н А С Е Л Е Н Н Я

Землі, що їх замешкуємо є дуже великі, по Росії найбільші в цілій Європі. Докладно означити величину і межі наших земель — сьогодні доволі тяжко. Відомий український землезнавець (географ) проф. Степан Рудницький подає, що замешканий українцями простір виносить мільон двісті тисяч квадратних кілометрів (1.200.000 км²). Деякі чужинці кажуть, що українці в більшості замешкують тільки понад 700 тисяч клм².

Та вже сьогодні навіть офіційно подають, що територія (землі) безспірно замешкана українцями, виносить около 1 мільона клм², точніше 986.548 клм².

Це більше як два рази стільки, що ціла Німеччина, бо простір цієї європейської потуги виносить 468.596 клм², а аж 23 разів стільки, що ціла Данія. Вся та велика територія, замешкала українцями, знаходиться — політично — в межах таких держав:

а) в „Союзі Советских Соціалістичних Республік“ (в московській імперії) знаходиться 833.570 клм² із 43 мільонами 915 тисяч мешканців.

Частину цього простору, 451.858 клм² назвали большевики шумно „Українською Советскою Соціалістичною Республікою“ (У. С. С. Р.), а решту земель — цебто майже стільки ж само бо 381.000 клм², а саме Курщину, Вороніжчину, Крим та північний Кавказ прилучили цілком явно до корінної московської території, до Р. С. Ф. С. Р.

б) в Польщі замешкують українці простір 121.041 клм² (так подає В. Кубійович. Знову ж „Рочник Статистични“ з 1930 р. ст. 161, подає 138.200 клм²) із 8 мільонами 523 тисячами мешканців.

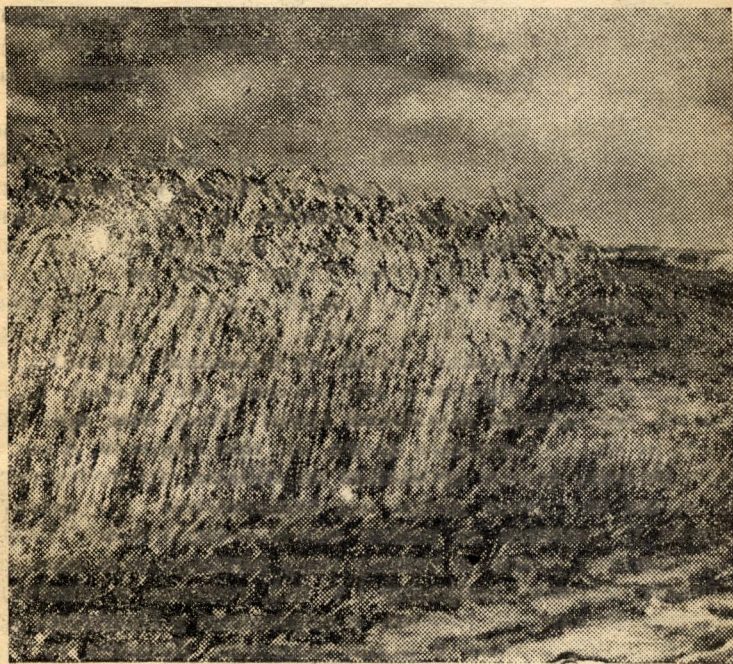
в) в Чехословаччині українці замешкують 14.673 клм² із 748.000 мешканців.

г) в Румунії українці мешкають на двох географічних областях: 1) на Буковині, що її простір виносить 5.276 клм², та на 2) українській частині Басарабії, із простором 11.988 клм². Разом отже в Румунії землі замешкані українцями виносять 17.264 клм², на яких мешкає 1 мільон 258 тисяч українців.

Замешкані українцями землі діляться на області, що мають свої окремі назви. Ці області дуже часто мають свої господарські особливості. Ось наприклад, на всіх просторах, замешканих українцями дуже добре родиться збіжжя, але особливо славиться тим Поділля, а ось Криворіжжя славиться своїми копалинними багатствами. І т. п. Таких господарських районів є кілька,

а проф. Рудницький, що розглядає цю справу більше зі становища науки географії, начисляє їх аж кілька-надцять. Ми коротко опишемо кілька найголовніших з них.

Коли, доволі надивившись на гори та вдихнувши гірського повітря сходити почнемо з верхів і спини-



Збіжеве Поділля.

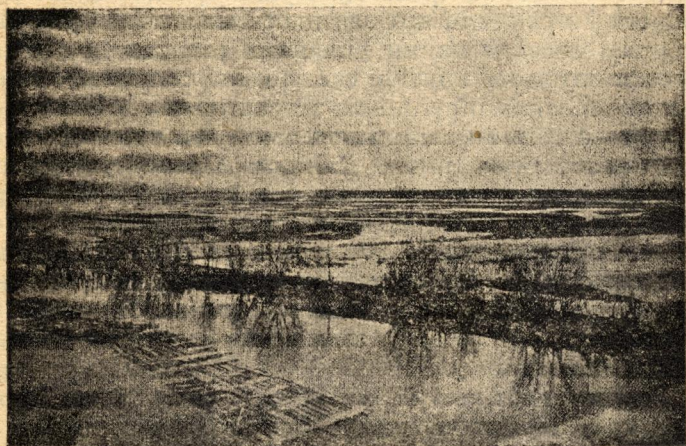
мось на останнім кряжі, щоб згори оглянути гарний вид, побачимо перед собою величезну западину **Підкарпаття** з його луками, полями, лісами й левадами, що вкриті буйною зеленню. Тоді вже на самім кінці нашого

овиду дасться ледви завважити, ген далеко на півночі широка й розлога височина. Це **Поділля**. Ціла поверхня Поділля покрита грубою верствою родючого чорнозему. Тут особливо добре вдається всяке збіжжя, так, що повстала навіть народня пословиця: „На Поділлі хліб на кіллі, а ковбасами пліт городять“. Дійсно ціле Поділля є дуже врожайне і лише в полуднево-східній частині посухи, що повстають внаслідок вирубування лісів, шкодять збіжжю. Поділля є дуже багате і тому густина його населення виносить 85 до 90 мешканців на 1 клм².

На північ від Поділля простяглася довгою і широкою половою між ріками Бугом на заході та Тетеревою на Сході, а між низинним Поліссям на півночі та рікою Богом на півдні, — подібна до Поділля **волинська височина**. Вона вже не має у своєму краєвиді тої одноцільності, що Поділля. Здовж її рік простягаються від півночі підмоклі низовини й розрізують Волинь на кілька більших частей. Чорнозем тут теж не однаковий. Побіч вапняків і глеїв, на південній частині маємо врожайний чорнозем, хоч місцями піскуватий. Стрічаємо теж цілком поліський ґрунт. Тому вже про Волинь не можемо сказати цього, що про Поділля. А саме: хоч Волинь доволі врожайна на збіжжя, то побіч того її почва надається добре під садівництво і здається треба її уважати за район овочево-садовничий. Якщо не звертати уваги на велику масу різнородних каменів (граніт, мармор, лябрадор і т. ін.), головню в північній частині Волині, то Волинь в порівнянні з Поділлям дещо бідніша, а тому й рідше заселена. Мешкає тут на просторі 1 клм², пересічно 58 мешканців.

Знов же на північ від Волині простягається болотяне **Полісся**. Туди зачисляємо північний район „У. С. С. Р.“, безпосереднє продовження білоруського Полісся й українське Полісся в Польщі. Це головню болотяні й лісові ґрунти. Лісова площинь займає около 20% цілої площі. Назагал це дещо бідніша країна, хоч видай-

ність поліського ґрунту можна б піднести переведенням цілої системи каналізації та взагалі осушенням великої частини болотистого терену. Населення тут рід-



Поліський краєвид.

ше, мало міських більших осередків. В народньому господарстві цих земель вирішальну роль грає тут сільське господарство та риболовля.

Окремий район творить **Правобережжя**. Це землі на правому березі Дніпра. В цілому це густо заселений чорноземний район з 88 мешканцями на 1 клм², з найбільшим рівночасно аграрним перенаселенням в усій „У. С. С. Р.“. Це великий масив, що має обриси поздовжного, неправильного чотирикутника, якого північним боком є долина ріки Тетерева, на полудневому заході ріка Бог, від полудня і полудневого сходу низовина чорноморських степів, тобто менш-більш лінія: Ольвіополь, Бобринець, Саксагань та Січеслав, а від північного сходу найбільша українська ріка Дніпро. Описаний чотирикутник це осередок українських земель,

це той черен, з якого виросла була велика київська держава українських князів. Сам же краєвид Правобережжя є дуже гарний. Він значно відмінний від подільського або волинського краєвиду. Правобережжя це легкохвиляста до сходу, а що раз плоскіша до полудня високорівня з неглибокими долинами рік, що їх збоччя то пологі то знову круті зі скельними утесами або проваллями жовтявого суглинка, з просторами збіжжя, що чергуються з гаями та лісами й межують на сході з великою й величною рікою Дніпром. Правобережжя не тільки має гарний краєвид, але теж дуже родючий чорнозем. Тому тут дуже розвинулось хліборобство; спеціально добре вдається тут цукровий буряк. Цукрова промисловість поширилась тут найбільше, а переважна частина цукрових заводів навіть тепер за большевицького режиму (хоч як це большевикам не на руку) як раз на Правобережжі.

Частину українських земель на лівому березі Дніпра називають **Лівобережжям**. Займає воно східну половину центральної частини „У. С. С. Р.“. Грунт родючий, тому доволі густе населення, бо 74 мешканці на 1 клм². Розвинене хліборобство, спеціально вирізняється управа ярої пшениці. Також розвинена управа цукрового буряка. Побіч цукрового буряка на більшу скалю плекають тут соняшник та тютюн. Розвинена тут промисловість, завдяки якій повстав і розвинувся цілий ряд міських осередків, як Харків, Полтава. Доволі розвинене також млинарство, хоч млинів є сьогодні дуже замало. А московська влада нарочно не дозволяє будувати тут нових млинів; будує їх на Московщині, щоб таким робом ще більше узалежнити від себе українські землі.

Цілу полудневу частину „У. С. С. Р.“, аж до Чорного Моря обіймемо назвою **степ**. В давнину стояли ті землі облогом і лиш висока трава тут виростала. Та така висока, що хоронила їздця враз із конем. Степ через те був повний небезпек. Ізза кожного більшого куща,

із кожної балки визирала своїми сліпими очима небезпека. Так отже вимагав степ від тих, що хотіли проїздити ним повної готовости, незвичайної меткості та постійного напруження, вимагав від людей, тих, що хотіли б бути його панами, щоб були „бистрі, як орли, хитрі як лиси, а сильні як тури“. Такими й були наші козаки, що владно опанували степ й довгі століття відпирали наїзди диких орд зі Сходу.

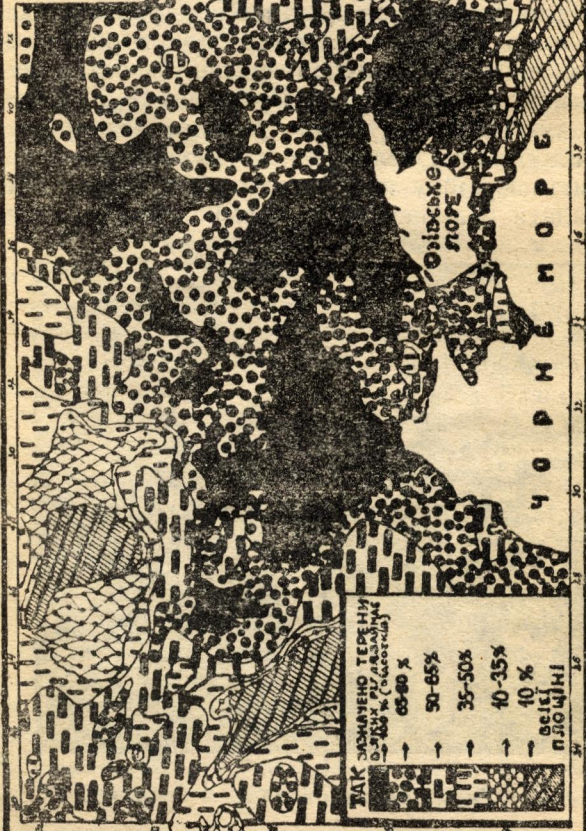
Згодом, коли „уходники“ почали заселявати степ і осідатись тут на постійне та орати степ — розвинулось тут хліборобство. Під землею колись покритою великими травами, відкрито великі мінеральні багатства: вугіль, залізо, манган, нафту і т. д. При кінці 18. століття починається тут на велику скалю розвиватися промисловість. Видобування заліза і його перерібка дають залізну та металургійну або металообробну промисловість. Згадати б лишень такі промислові осередки,



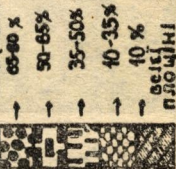
Український степ.

РІЛЛЯ

В % (відсотках)
ВСІЄЇ ПЛОЩІНІ



ТАК ЗАМІЧЕНО ТЕРЕНИ
ВІСІЄЇ ПЛОЩІНІ
В % (відсотках)



На цій карті є зазначено відношення орної землі до всієї площі землі, тобто скільки з усеї землі є ужито під засіви збіжжя. Місця зазначені цілком чорною краскою визначаються тим, що там май-

же вся земля є зужита під засіви збіжжя, у місцях зазначених точками 80 — 65% (відсотків) усеї площини є під засівами і т. д. як це є подано на бічній таблиці по лівій стороні карти.

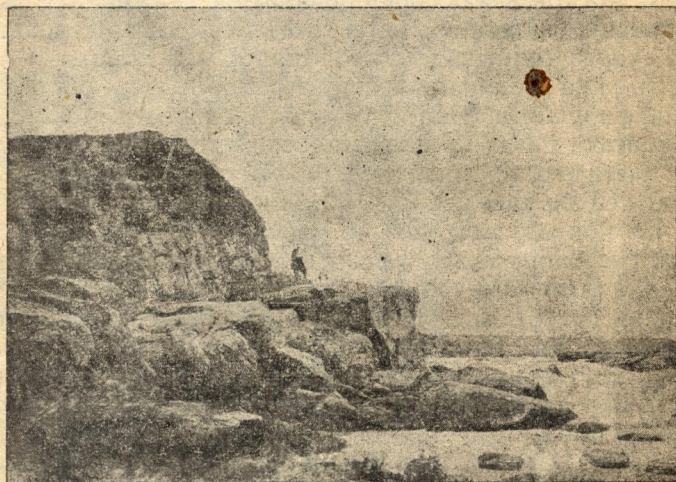
як Кривий Ріг, Дніпропетровське, Запоріжжя і т. д. Подібно розвинулася тут і кам'яновугільна промисловість (Луганське, Артемівське, Сталіне). Загально кажучи можна цей господарський район назвати промисловим районом України. Сьогодні промисловість у цих районах обмежується переважно до видобування руд із землі; московська влада провадить грабіжницьку експлуатацію підземних багатств України, вона старається в скорім темпі видобути як найбільше копалин і вивозить їх на свою національну територію, де й обробляє їх на фабрики. Обробної промисловости в Україні московська влада не дозволяє розбудовувати. Тому то той найбільш промисловий район українських земель досить слабо заселений — 50 мешканців на 1 км².

На полудні знаходиться півострів **Крим**. Розвивається тут хліборобство та скотарство, uprawa винограду, огородництво і плекання полудневих овочів (помаранчі, цитрини і т. д.). Крім того на Кримі багато лікувальних осередків-курорів, що дають великі приходи, нераз більші від тих приходів і зисків, що їх дає видобування заліза (в місті Керчі на Кримі) та зв'язана з цим залізом обробна промисловість. Прегарний гірський клімат і краєвид (гори Яйла), велика кількість лікувальних мінеральних жерел, положення над Чорним Морем — все це стягає великі кількості людей на літніща.

Кількома ще словами згадаємо **Кубань**. Що характеристичне, це те, що з усіх земель України є Кубань найбільш родюча, а це зза дуже масного чорнозему та дуже лагідного підсоння. Це низина обмежена від полудня кавказьким підгір'ям, від сходу ставропольською височиною, від півночі долиною ріки Еї, а від заходу Озівським Морем.

На цих так побіжно описаних землях мешкає 44 мільйони українців. Коли число мешканців поділимо через число квадратних кілометрів, то дістанемо число, що представлятиме густоту населення. Для замешканих українцями земель густина виносить 69, цебто: на

1 клм² мешкає тут середньо 69 людей. Це значить, що населення тут розміщене — в загальному — доволі рідко. Видно це аж надто ясно, коли порівняти нашу густоту населення ось хочби з Німеччиною. В Німеччині на 1 клм² живе 145 м., у Франції 73, в Польщі 70, а в Бельгії аж около 253 мешканців. Отже в загальному



Скеля Монастирське над Дніпром.

наші землі рідко заселені, або інакше: не є перенаселені, як ось нпр. Бельгія, де на 1 клм² мешкає аж 253 людей. А вже всякому зрозуміле, що лекше на тім самім просторі вижитись 69 мешканцям, ніж 253. Звичайно, це можливе тільки тоді, коли український селянин не матиме на карку колхозів, які примушують його працювати на те, щоб вижити мільйони чужинців; коли український робітник перестане працювати в каторгах праці, розбудованих в Україні на те, щоб найбільш багатств із неї вивезти в чужину. Бо пригляньмося хоч би цим цифрам:

Коли приймемо, що могутній розгін української промисловости притягне до себе із сіл бодай 20% всеї людности (ми беремо тільки 20%, хоч в Німеччині є більше ніж 50% людности занятої в промисловості, великій та малій, а в Англії 58%) — то таким робом відтяжить село від близько 9 міліонів людности. Крім того, коли візьмемо ще около 15%, тобто близько 7 міліонів українців піде: в державні й самоврядні установи, торгівлю та військо, у комунікацію, у шкільництво, врешті у вільні фахи та в інші заняття — то це відтяження села досягне ще більшу цифру.

А щоб не видалось кому, що ці приділені нами цифри завеликі, то для порівняння пригляньмося кільком оцим державам:

з а н я т и х:

	в рілн.	в пром.	в торг. комунік. та ін.
Зед. Держ. П. Ам.	35%	32%	17% + 16% = 33%
Англія	8%	58%	14% + 20% = 36%
Німеччина	35%	40%	13% + 12% = 25%
Данія	48%	25%	12% + 15% = 27%
Чехословаччина	40%	34%	11% + 16% = 27%
Болгарія	75%	10%	6% + 8% = 14%

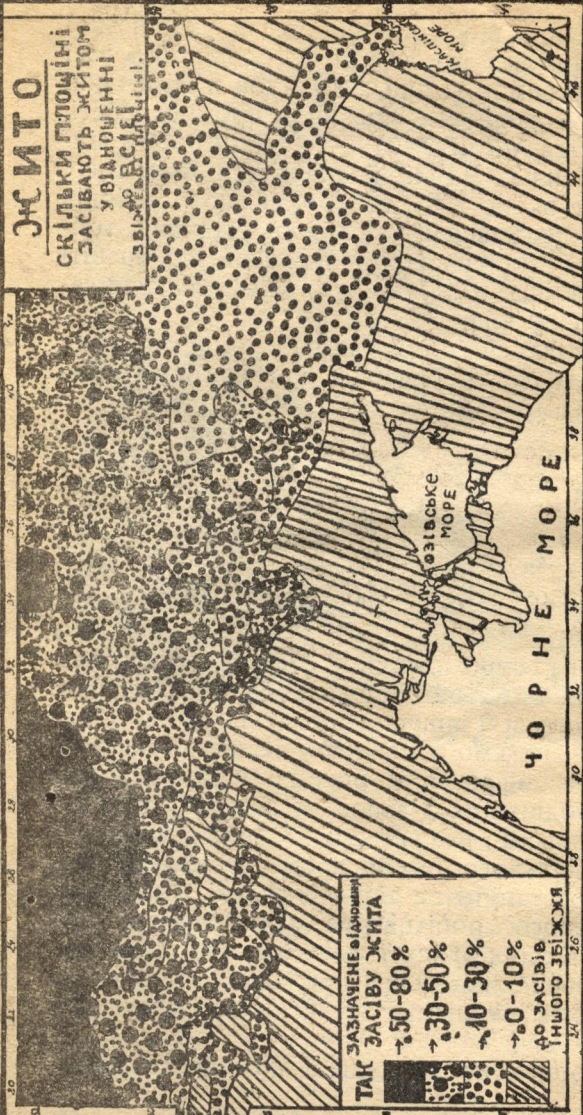
Розглянувши повищі цифри, які виказують скільки відсотків населення тих поодиноких держав працює в рілництві, промислі й інших господарських і суспільних ділянках, — можемо з повною певністю сказати, що наведені нами цифри щодо розподілу українського населення до поодиноких ділянок не завеликі, але зовсім можливі, зовсім реальні, які — при правильнім розвитку національного господарства — напевно існують. Тоді повстануть не тільки сильні, міліонові кадри національного робітництва, але й український селянин матиме в своїх руках тільки землі, що вможливить йому не тільки задовільний прожиток, але й дасть змогу стати дужим чинником у національній господарці.

Перейдім поодинокю всі види й можливості напо-

ЖИТО

СКІЛЬКИ ПЛОЩИНІ
ЗАСІВАЮТЬ ЖИТОМ
У ВІДНОШЕННІ

ДО ВСЬОЇ ПЛОЩИНІ.



На цій карті представлено де і скільки землі засівають житом. Засіви жита переважають засіви всіх інших родів збіжжя там де є зазначено цілком чорною краскою; там де зазначено більшими і меншими точками — площинь засіяна житом займає половину або майже

половину всієї засівної площі і т. д., як це зазначено на бічній таблиці при карті. Порівняйте цю карту з картою на ст. 22., яка вказує де і скільки засівають пшеницею і переконаєтеся, що там, де мало сіють жита, там зате багато засівають пшеницею.

верхніх багатств українських земель, тих багатств, що є підставою розвитку українського хліборобства.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Розгляньмо найперше зернову продукцію наших земель. Це ж віддавна відомо, що Україна це найважливіша житниця Європи і що здавна українське збіжжя під назвою „російського“ грало важну роль у виживленні Європи, головню Англії, Італії та Німеччини. Щоб не бути голословними, наведемо декілька даних з-перед світової війни. За рр. 1909 — 1914 Європа ввозила річно пересічно 19.491.000 тон хліба, пшениці й жита. Головним доставцем була Росія, що вивозила на європейські ринки пересічно 5.175.000 тон або 27% всього хлібного імпорту (ввозу) Європи. **Але чие це збіжжя було?**

В цих 5 мільонах тон, що доставляла Росія Європі, було аж 4 мільони **українського збіжжя**. Всю визначну роль України як житниці Європи бачимо докладно із поданої нижче таблиці. Потрібний Європі хліб перед війною (в 1909 — 1914 р.) в висоті 19,491.000 тон поодинокі держави довозили (у відсотках):

1) з європейських країн: 2) з колоній європ. держав:

Україна	17,7 %	Канада	13,2 %
Росія (без України)	8,85%	Австралія	7,47%
Румунія	7,98%	Півн. Африка	0,74%
Мадярщина	7,49%	Індії	6,9 %
			28,31%

Болгарія	1, 8%	3) з Америки:	
Інші	3,47%	Зєдин. Держави	14,54%
	47,29%	Аргентина	11,86%
			26,40%

Як бачимо з цієї таблиці, перше місце в доставі для Європи збіжжя займала Україна (17,7%), а щойно друге місце (14,54%) Зєдинені Держави Півн. Америки, а Росія без України четверте. А тому, що транспорт збіжжя із Америки до Європи незвичайно коштовний, то Україна була найповажнішим доставцем збіжжя для Європи. Хіба кожному ясно, що коли б на Сході Європи

прийшло до політичних змін і в їх висліді повстала б українська держава, то саме перед нею відкрилися б збіжєві ринки збуту цілої Європи. І тоді, маючи майже монополь на збіжєву продукцію — український хлібороб, зорганізований у своїй державі й у своїх профхліборобських організаціях, сам диктував би ціни на свої продукти. Тоді ніхто насильно — через колхози й „продразвйорстки“ — не забирав би в нього праці його рук, ніхто не торгував би проти його волі й інтересів його хлібом.

Сьогодні засівна площа українських земель під Московією враз із півн. Кавказом переходить 60 міліонів гектарів¹⁾, в чому на саму зернову продукцію (жито, пшениця, ячмінь, овес та гречка) припадає аж 33.891.000 га. Вся засівна площа поділена поміж цими поодинокими областями України так:

1. Т. зв. „У. С. С. Р.“ має	30.277.000 гектарів
2. Північний Кавказ має	15.630.000 „
3. Крим має	1.486.000 „
4. Центр. Чорн. Обл. має	13.236.000 „
Всі землі	60.629.000 гектарів

або около **100 міліонів моргів!**

Річний збір самого збіжжя українських земель виносить поза 500 міліонів сотнарів. Це означає, за обчисленням проф. Іваниса, що Україна площею засіву й продукцією пшениці, жита та ячменю, займає 2 місце в світі, полишаючи далеко позаді себе Німеччину, Францію і інші, а **перше місце** серед держав Західної Європи і лиш продукцією вівса четверте місце в світі. СУЗ своєю площею творять лиш 1/20 частину цілого С. С. С. Р., але щодо засіву, а краще збору збіжжя — творять не 1/20 (як повинні б бути), **але аж 1/3 часть всього збору Росії**. І так: в 1933 р. т. зв. „У. С. С. Р.“ і Північний Кавказ давали 36.7% жита цілого ССРСР, 46.8% — цебто майже половину всієї „советської“ пшениці, ячменем

¹⁾ Кубійович: „Стат. річник“, 1935, ст. 32.

займали українські землі 67.40%, отже майже три часті всього і лиш збір вівса виносив 160%, а вже нпр збір кукурудзи давав аж 95.70% — цебто майже всю кукурудзу черпала велика большевицька держава з України. Подібно і в продукції інших сільсько-господарських продуктів Україна займає виключне й найголовніше становище в сьогоднішній московській імперії.

Вже хоч би з цих кількох цифр про зернову продукцію ясно, чому так дуже потрібна Україна Московії. Розуміли й розуміють це добре вожді сьогоднішньої большевицької московської імперії. Лейба Троцький виразно сказав свого часу, що **без українського хліба й донецького вугілля ССРСР існувати не може**. Тому з таким страшним завзяттям і з такою безграничною люттю зайдливого пса (що йому хотять вирвати кістку з зубів) накидались вони на український визвольний рух і тому не жаліли цілих своїх армій, щоб лиш підбити Україну для себе і тільки тому спрепарували цілі копії брехні й обману про „соціалістичну єдність“ українського народу з московським, про „буржуазну небезпеку“ та про большевицький „рай на землі“. А треба знати, що Україна — це не тільки живителька цілої московської імперії, але й головний доставець багатьох промислових сирівців. Україна доставляє понад 30% лену і стільки ж конопель та вовни, а 54.3% соняшника, 89.3% тютюну, 84% цукрового буряка; крім того 72.4% городини та 44.9% овочів При тім не слід забувати, що **простором Україна 20 разів менша від ССРСР**. Всі ті цифри це офіційні дані совет статистики („Статистический Справочник ССРСР.“, 1932, ст. 401 — 403). Вони напевно зменшують велику господарську роль України. Але навіть ті офіційні дані аж надто проречисто виказують, що **Україна живить галапасів**; українці ж здорово оплачуються своїм „добрим опікунам“, за „ширу опіку і науку“, за соціалізації, за „рай на землі“, за панування „спасенної культури“ та за інші блахмани.

Треба дальше підкреслити, що хоч таке важливе, прямо рішальне місце займає українське збіжжя в зерновій продукції ССРСР, то проте сьогоднішні господарі України — московські большевики — не можуть видобути з неї того, що вона могла б дати. Різні причини на це складаються. Найголовнішою безперечно та, що український селянин бачить, що працює для чужого й чуває себе не господарем, а тільки наймитом на широких державних ланах, зібраних водне на те, щоб лекше було його грабувати. І хоч загально відоме й усі це признають, і не від сьогодні, що **український чорнозем є дуже родючий**, то ми бачимо, що він у порівнанні з іншими землями дає дуже мало. Пригляньмося двом оцим таблицям:

КРАЇНА	Пересічний збір сотнарів із гектара в рр. 1924-1928:			
	пшениця	жито	ячмінь	овес
Англія	22·2	—	20·4	19·5
Данія	27·0	25·0	25·0	20·0
Німеччина	18·9	15·4	22·7	17·7
Франція	14·1	11·3	15·0	14·0
Польща	11·9	11·4	12·1	11·6
Україна	10·5	10·0	9·7	8·6

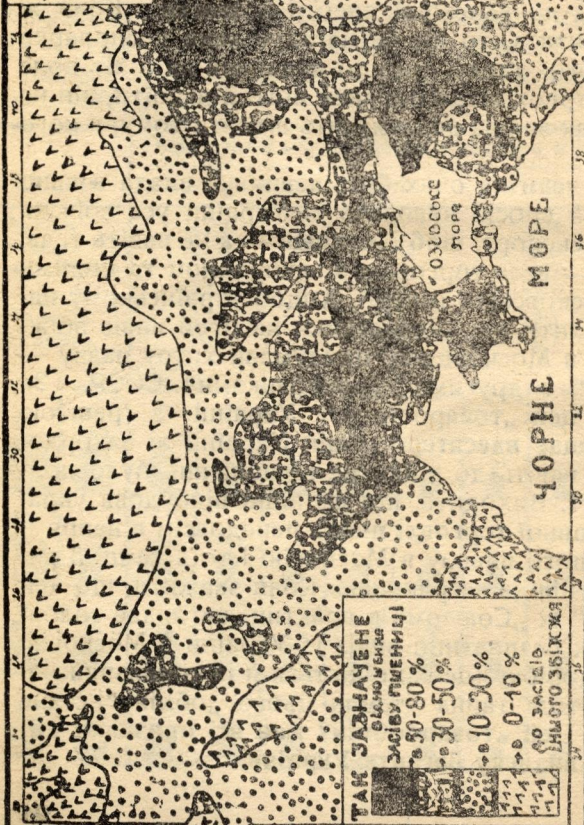


Як бачимо гектар української землі видає найменше. Данський селянин збирає майже втриє стільки, що український, німецький два рази більше, хоч ми знаємо це, що німецька почва далеко гірша від нашого чорнозему (всім нам ще в тямці той час, коли то німці в 1918 р. вивозили цілими вагонами до Німеччини наш чорнозем). Коли ж німці із гіршої почви видобувають з га два рази більше ніж українці, то ясним стає, що діється це лише завдяки вищій німецькій культурі, як теж ясним стає і те, що й на українських землях можна хліборобську культуру до належної висоти піднести. Коли ж цього не робиться, то чи не нагадує така господарка теж м. ін. і того газду, що то винайняв на 5 літ поле і хоч вже по трьох літах повинен його підгноїти, він не гноїть, бо й так за два роки мусить віддати тому, в кого винайняв?

І справді таки на очах большевицька влада в явно грабіжницький спосіб вивозить із України усе збіжжя для себе й на експорт, **щоб Московія — а не навіть т. зв. „У. С. С. Р.“** — вела торгівлю з закордоном та іншими частинами московської імперії. А щоб українському населенню замилити очі, большевики на отой вивіз збіжжя з України в Московщину придумали хитру назву — „товарообмін“ з другими „республіками“ ССРСР. За М. Шрагом, цей „товарообмін“ України з рештою ССРСР **перевищує вдсятеро** обмін України зі закордоном, тоді, як навіть до війни це відношення було приблизно як 2 : 1. Виходить, що по війні відбудова української зовнішньої торгівлі пішла передовсім в напрямку якнайбільшого вивозу в Московію і то в темпі 5 разів сильнішим ніж із заграницею. Коли зважити, що цей „товарообмін“ зі „Союзом“ в практиці виглядає головним чином, як безплатний вивіз із України в Московію селянського дорібку (це саме діється й із копальняними багацтвами), тоді тайна темпа цього „обміну“ стане зрозумілою. Цей „товарообмін“ має всі признаки колоніального визиску багацтв України.

ПШЕНИЦЯ

СКІЛЬКИ ПЛОЩИНІ
ЗАСІВАЮТЬ ПШЕНИЦЮ
У ВІДНОШЕННІ
ДО ВСІєї
ЗБІЖЕВОЇ ПЛОЩИНІ.



ТАК ЗАЗНАЧЕНЕ
 СІДАННЯ
 ЗАСІВ ПШЕНИЦІ
 в 50-80 %
 в 30-50 %
 в 10-30 %
 в 0-10 %
 до засівів
 ІНШОГО ЗБІЖЖА

На цій карті представлено де і скільки засівної землі засівають пшеницею. Місця зазначені цілком чорною краскою значать, що на тих теренах зпоміж усіх засівів переважає пшениця, знову ж у карті) місцях зазначених помішаними із собою точками і чертками — половину, або майже половину всієї засівної площі засівають пшеницею і т. д. (гляд. таблиця при

Нижче подана таблиця представляє сільсько-господарську продукцію українських земель під Московією за 1933 рік. В тисячах сотнарів поодинокі області продукували:

Назва області	жито	пшениця		ячмін.	овес	греч.	просо	кукурудза
		озима	яра					
УССС	47.035	71.522	2.585	34.441	19.937	3.315	7.485	18 892
Півн Кав.	6 313	20.078	11.969	12 232	4.120	69	2.759	22.536
Крим	193	4.630	—	2.378	561	—	27	490
Центр.Чор Обл	33.185	6.043	3.232	1.757	10.941	1.453	11.797	711
РАЗОМ:	86.727	102.273	27.786	50.808	35.559	4.657	22 068	42.629

Як бачимо, українські землі під Московією дають майже 87 мільонів сотнарів жита, дещо більше як 120 мільонів сотнарів пшениці, більше ніж 50 мільонів сотнарів ячменю, аж 42 мільони сотнарів кукурудзи і т. д. Що це дуже багато — про це переконуємося, коли порівняємо ці збори із такими ж зборами в світі. Пригляньмося отій таблиці:

ПЕРЕСІЧНИЙ ЗБІР ДЕЯКИХ КУЛЬТУР В СВІТІ В 1928—1933 рр. в мільонах сотнарів						
	пшениця	жито	ячмін	овес	кукурудза	бараболя
Америка	230	—	62	176	659	—
СССР	217	215	59	142	34	462
Канада	112	—	23	58	—	—
Англ. Індії	92	—	24	—	—	—
Франція	79	—	—	48	—	—
Італія	66	—	—	—	—	—
Аргентина	65	—	—	—	—	—
Австрія	49	—	—	—	—	—
Німеччина	41	79	31	66	—	439
Польща	19	64	15	25	—	303

Коли до цих, хоч і не повних даних світової продукції приложимо числа попередньої таблиці, то побачимо, що Україна займає у всіх родах культур одне з перших місць в світі.

Та це ще не все. Треба з натиском підчеркнути, що

оцю велику кількість мільонів сотнарів сільсько-господарської продукції українських земель можна було б при вмілій господарці щонайменше подвоїти чи потроїти. Бо пригадаймо лишень, що Данія, яка напевно не має кращого від нашого ґрунту, збирає пересічно з одного гектара втриє більше від українців, або Німеччина, що на гіршім засадничо від нашого ґрунті збирає з 1 гектара вдвое стільки!

Так отже коли переведеться раціональний розподіл землі й українські селяни дістануть тільки землі, що кожний із них зможе розвинути сильне господарство й піднести рільну культуру до рівеня західньо-європейського, ось хоч би до рівеня німецької рільної культури — то прибуток із українських земель щонайменше подвоїться і тоді Україна матиме таку надвишку збіжжя, що український внутрішній ринок її ніяк не помістить. Тоді треба буде великі кількості цьої ж надвишки вивозити, експортувати на заграничні ринки.

Журитись — де їх добре збути — українці не мають чого. В Західній Європі й Близькому Сході Азії дуже мало таких країн, що є самовистарчальні в ділянці зернової продукції, більшість із них мусить ввозити сільсько-господарські продукти, щоб заспокоїти харчеві вимоги свого населення. До таких країн належить навіть Німеччина, що не зважаючи на всі старання незалежитися під сільсько-господарським оглядом — всетаки щорічно за мільонові суми спроваджує збіжжя й інші хліборобські продукти з-закордону. А що ж доперва говорити про Англію, в якій менше ніж десята частина населення займається сільським господарством! Збіжжя завжди потребує й потребуватиме болотниста й неврожайна Фінляндія, промислова Бельгія, Голяндія й інші європейські держави. Все отворені збіжеві ринки для близького українського хліба в азійській Персії.

Правда, те що хтось вивозить і має великі можливості вивозити та місце на свій вивіз, — ще не дає права твердити, що той великий вивіз виходить йому на ко-

ристь, його збагачує. Бо він може дуже багато вивозити, але за ті самі гроші або й ще за більші — привозити потрібних продуктів, яких у себе не має. Щойно тоді господарка може називатися сильною, коли більше вивозить своїх багатств ніж ввозить до себе чужих продуктів. Мало є таких країн, але — розглянувши всі багатства українських земель можна українське національне господарство зачислити саме до тих, в яких існує повна самовистарчальність і в яких — крім того — вивіз (експорт) набагато перевищатиме імпорт (привіз), отже до ряду країн економічно найсильніших, цебто таких, в яких панує загальний добробут.

Про можливості українського експорту говорить хоч би й передвоєнна статистика з українських земель під Московією: вже тоді експорт з України виносив близько 4 мільйони сотнарів самого збіжжя річно або 17.7% всього збіжжевого привозу (імпорту) цілої Європи. Крім цього дуже багачко українського збіжжя споживав внутрішній ринок московської імперії (Московщина, Фінляндія, Польща прибалтійські країни й інші області великанської Росії).

Крім згадуваних уже чотирьох головних родів збіжжя (пшениця, жито, овес та ячмінь), яким ми дотепер головню приглядалися — заторкнемось коротко інших: **збіжеві рослини** (гречка, просо), **т. зв. харчеві** (горох, фасоль, кукурудза, біб, сочевиця, бараболя) **т. зв. промислові** (тютюн, коноплі, лен, мак, хміль, ріпак і т. д.).

Послугуючись даними В. Кубійовича, бачимо, що українські землі під Московією давали такі кількості проса, кукурудзи й гречки (в тисячах сотнарів):

	просо	кукурудза	гречка
„УССР“	7 485	18 892	3 135
Півн. Кавказ	2 759	22 536	69 —
Крим	27	490	—
Центр. Чорр. Обл.	11 797	711	1 453
РАЗОМ:	22,068.000	41,629.000	4,657.000 с.

Щоб зрозуміти які це багатства, порівнаємо ці збо-

ри із такими ж зборами Польщі. Отже ж за час 5 літ 1925—1929 збір проса Польщі виносив річно пересічно 891.900 (отже не цілий мільон сотнарів, а такий же збір самих СУЗ виносить 22 мільони 68 тисяч сотнарів. Подібно річ мається із кукурудзою. Збір кукурудзи в Польщі в роках 1925—1929, виносив 875.000 сотнарів, а такий же збір СУЗ — 42 мільони 629 тисяч сотнарів; це майже 50 разів більше. Те ж саме відносно збору гречки. Збір Польщі виносив 2,011.200 сотнарів, а збір СУЗ більше ніж вдвое стільки, бо 4 мільони 657 тисяч сотнарів.

Ті замітки можна віднести рівнож до продукції т. зв. харчевих та промислових або технічних рослин. Гороху, фасолі, бобу, сочевиці та бараболі, що їх назвемо коротко харчевими рослинами, дають СУЗ більше ніж половину із всього, що дає цілий ССРСР. Подібно мається справа із т. зв. промисловими рослинами. І так нпр.: Україна дає аж 84.3% усього тютюну цілого ССРСР, а аж 54.3% ріпаку та соняшнику, а вище 70% городини. І т. д.

ЦУКРОВА ПРОДУКЦІЯ

Другим найповажнішим по збіжжі продуктом, яким особливо дуже багаті українські землі, є **цукор**. Це продукт цукрової промисловости, що спеціально на українських землях була й буде одним із найповажніших джерел українських національних багатств. Бо плекання цукрового буряка, це найкраща галузь українського сільського господарства, що вже дотепер буйно розрослась і в міру розвитку української хліборобської культури постійно зростатиме. Більше того, цукрова промисловість сама спонукує підносити хліборобську культуру сільського господарства, бо вона вимагає для свого сирівця спеціальної обробки рілі, вимагає правильно доглядати його підчас росту, врешті ж вимагає уживати штучних погноїв, що у висліді поліпшує ґрунт.

Цукрова промисловість, тобто добування солодкого цукру із буряка, є відносно молода. Передтим знаний

був лиш тростиновий цукор, що й по сьогодні подекуди вживається. Про те, що з буряка можна добувати цукор дізнались німці щойно в 1744. р. і щойно в 1801. році збудували цукроварню. У Франції розвинулась вона щойно за Наполеона I., який для навчання робітників заложив спеціальну школу, а для охорони від конкуренції тростинового цукру впровадив охоронні мита. Найкраще розвинулась цукрова промисловість в Україні, хоч тут вона бере свій початок щойно в 1855. році. Великі рівнинні, а дуже родючі простори видають такі величезні кількості цукрового буряка, що Україна швидко висувається на перше місце. І так: в 1912. р. і щодо величини площини, засіяної цукровим буряком, і щодо величини збору, що виносить 96,4 мільйонів пудів річно, Україна займає перше місце, полишаючи позаду й саму Німеччину, якої продукція виносить тоді 82,6 мільйонів пудів, а далеко позаду Францію з 27 мільйонами, не згадуючи вже про інші держави із меншим значно збором. Цукровий буряк удається в Україні всюди. Нема господарського району, де б не цвіла культура тієї рослини. а по окремих областях його продукція виносила: найбільше в Київщині, бо аж 30 мільйонів пудів, дещо менше, а саме 23,7 мільйонів пудів на Поділлі, 13,2 мільйонів пудів на Харківщині, 12,5 мільйонів пудів на Курщині, на Волині 5,9 мільйонів пудів, в Чернігівщині більше як 5 мільйонів пудів, на Полтавщині дещо менше як 5 мільйонів пудів, а на Херсонщині тільки 1½ мільйона.

Як видно, то продукція цукрового буряка розложена на українських землях дуже нерівномірно, бо ось Київщина дає 30 мільйонів пудів, а Херсонщина 1½ мільйона пудів. Чим це пояснити? Треба ствердити, що роля ґрунту в цих змінах не велика, бо як вже ми зазначили, — на всіх українських землях добре вдається цукровий буряк, але тут справа в людях. А саме: управа цукрового буряка вимагає багацько „вільних сил“, а що тих вільних робучих рук найменше на Херсонщині (ізда розвитку промисловости), то й продукція цукрового буряка

була там найменша. Сьогодні плекання цукрового буряка поширилося далеко більше, так що й навіть Полісся виявляє деяку площинь цукрового буряка.

СУЗ дають — за обчисленням проф. Іваниса — аж 84% всього російського збору цукрового буряка; це значить, що великанські простори ССРСР, двадцять разів більші від українських земель, дають менше ніж $\frac{1}{6}$ частину всього збору. І тут знов вимовне: московська влада, не зважаючи на те все, побудувала найбільше цукрових заводів не на Україні, але на корінній московській території. А зробила вона так на те, щоб українське господарське життя узалежнити від себе й підчинити його собі цілковито. Щождо цукроварень, то крім того, що вони побудовані в більшості далеко від українських земель, то ще й те треба підкреслити, що взагалі їх є замало, бо лиш 213, коли Німеччина має 341 таких цукроварень, Франція 224 і навіть Польща 49.

При тому не слід забувати, що під большевицькою владою видайність рілі, для збільшення збору цукрового буряка не поступає вперед — з причин тих самих, що й при зборі збіжжя. І саме в нас, хоч ґрун дуже плодючий — всетаки найменше збирається з гектара. А саме, цей збір є $1\frac{1}{2}$ разів менший від західньо-європейського. Бо, коли нпр. Швайцарія з одного гектара збирає 43—47 тон, то в Україні під советською владою лиш 11—18 тон. А проте ніяка з держав не має так догідних умовин під культуру цукрового буряка, як Україна.

ЛІСИ, САДИ Й ІНШІ БАГАЦТВА

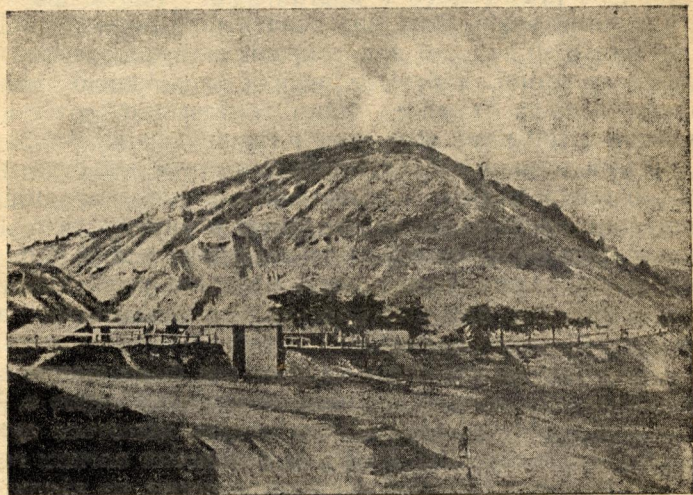
Хоч на українських землях існують три великі лісні області, лісів сьогодні маємо замало. В науці прийнято норму лісогосподарської самовистарчальности 20—33% цілої поверхні, цебто: коли ліси не займають близько третини цілої території даної країни, треба тоді дерево довозити з заграниці або вирубувати молоде. Україна має сьогодні лиш 13% тоді, як Франція має 15.8%, а Німеччина 25.9% і лиш Англія 4% лісу. Самозрозуміло, що

цей брак лісу є лиш наслідком грабіжницької лісової господарки на українських землях. Проф. Рудницький Степан пише: „Грабіжна господарка чужинців, що триває від XVI. століття, винищила українські ліси майже донащаду. Мільйони гектарів найкращого лісу були вирубані за давнього панування на сам тільки поташ, дальші мільйони за російського й австрійського панування на заграничний вивіз. Розкішне життя польської й російської синьої й золотої аристократії відбувалося понайбільше за гроші, добуті безоглядно грабіжною господаркою в лісах України. Один полтавський повіт мав первісно 1.100 клм² лісу, тепер тільки 240 клм². Лиш в другій половині XIX. ст. полтавська губернія стратила 325.000 гектарів лісу!..“ Само-собой, що сьогоднішні наші „опікуни“ також не занедбують вирубу лісів. На наших таки очах вирубує большевицька влада цілі лісні полоси, а це раз ізза гроша, а по друге, щоб знищити схоронища для протимосковських повстанських загонів.

Так отже ніщо інше — тільки оте безпощадне вирубування лісу довело до того стану, який зараз є, бо на цілому просторі українських земель вдаються дуже добре різні роди лісів. І так: на глинястих вогких горбах росте бук, на підгір'ї переважає ялиця, на піскових землях сосна, в долах вільха й береза. Поодинокі ростуть: модрина, тис, явір і т. д. На північнім сході, в полосі північноєвропейських лісів, переважають менш вразливі на зимові морози й посушне літо — дуби. В мішаних лісах по всій Україні подибуємо осики, липи, вязи, клени, ясені, берести, дикі яблуні, груші та черешні. Підшиттям мішаних лісів є кущі ліщини, їви, рябини, малин, терену та ожин. На кримських горах подибуємо сосну, подібну до італійських піній.

Побіч лісів великим багатством нашої землі треба вважати ще **сади**. Україна має під тим оглядом дуже догідне географічне положення. По всім величезнім просторі України плекається дуже гарну садовину, як ши-

рока Україна, всюди є гарні, піснями оспівані вже, сади, але крім цього є спеціальні області, як ось: Поділля — плекає масово вишні і черешні, а Басарабія — має 40.000 га ніжної породи яблук і груш, морель та мигдалів; до війни тільки з цих двох районів вивожено річно 800.000 сотнарів свіжих і 100.000 сотнарів сушених ово-



На Басарабії.

чів, а 20.000 сотнарів горіхів і мигдалів Таврія (Крим) приносить річно понад 160.000 сотнарів овочів, 40.000 сотнарів горіхів і 4.000 сотнарів морель. На Підкавказзі вдаються й південні овочі, цебто: цитрини, помаранчі, фіги і т. п. Підкавказзя дає річно 200.000 сотн. свіжих овочів і вдруге так зуживається там овочів на славу в цілому світі сливовицю. Подібно в Київщині, Полтавщині і Чернігівщині вдаються дуже добре овочі. А на цілім просторі України на полудне від лінії Кам'янець Подільський—Катеринослав—Астрахань вдається виноград. Загалом беручи, площа садів виносить 138.000 га,

а річна продукція — понад 3 мільйони сотнарів овочів.

Сади України можуть принести їй великі багатства, бо попит на українські овочі є великий.

*

Дуже великі можливості розкриваються на українських землях для сільсько-господарських тварин і скоту. Найбільш улюбленим є тут **кінь**. Наш народ — дитина широких степів, зріс на коні й тому полюбив його й зробив співучасником своїх великих очайдушних подвигів. І справді, навіть тепер, коли комуністична влада знесла приватну власність, а на рілю замість коня спроваджено трактори, на СУЗ є всетаки понад 13 мільйонів коней. Таким чином українські землі навіть сьогодні в плеканні коней займають 3 місце в світі; під тим оглядом перевищують всі країни західної Європи.

Подібно й **рогата худоба** плакається на всіх українських землях. І тут по Америці й Німеччині — **третє** місце займає Україна.

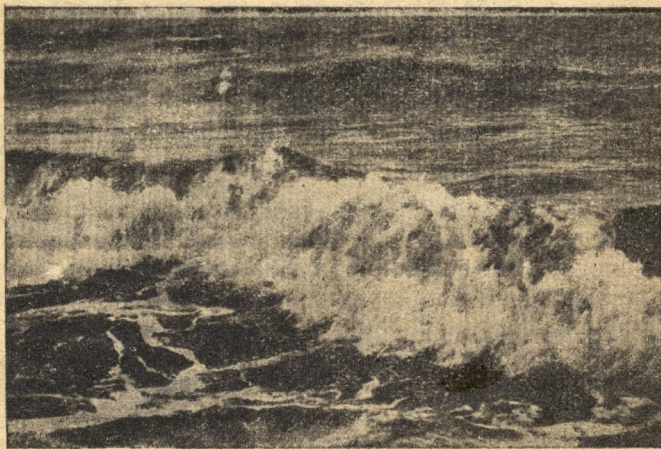
Для гарного розвитку скотарства має Україна великі простори на т. зв. степовій Україні, в кавказьких горах, на кримських полонинах, званих яйла та врешті всюди-інде.

До багатств треба ще зачислити **пасічництво й птахівництво**. Пасічництво в Україні вже за княжих часів вважалось дуже важною галуззю національного господарства; пасічнічі продукти — мід та віск — не тільки заспокоювали внутрішній ринок, але в великій кількості вивозились закордон. І так було й пізніше. Нпр., в 1910 році річна продукція українського меду представляла вартість 2,398.068 золотих доларів. Пасічництво може розвинутиись у парі з піднесенням культури медодайних рослин, найперше соняшника, садів та медодайних пашних рослин (бо всі вони ще крім того мають значіння як промислові рослини та паша). Сьогодні пасічництво досить упало: Україна вже потрібний для себе віск привозить із закордону.

Також **шовківництво** має в Україні всі дані для

свогого розвитку. Як відомо шовковик, або личинка
прядки-шовковика дає нам сировину шовк. Шовковик
живе на морвовому дереві — шовковиці. Умови лісосте-
пової України дуже сприяють цій новій галузі сіль-
ського господарства. Покищо ця галузь слабо поши-
рена. Головними центрами шовківництва чи пак шовків-
ничої культури являються київський та черкаський по-
віти, а далі тираспільський повіт на Херсонщині, бер-
дянський, а зокрема місто Мелітопіль на Таврії. Україна
має догідні умовини (степове підсоння) для розвитку
шовківництва на широку скалю.

Так коротко розглянули ми наповерхні багатства
українських земель, їхню ролю в світовій продукції та
можливості їхнього розвитку в рамках національного
господарства. Та це тільки частина українських ба-



Прибій Чорного моря.

гацтв. Підземні багатства українських земель, легку
й важку індустрію, промислову майбутність україн-
ських земель — розглянемо в II-ій частині, яка поя-
виться як наступний випуск „Дешевої Книжки“.

КАЛЕНДАР МОЛОДОГО УКРАЇНЦЯ



1937
НАКЛАДОМ ВИДАВНИЦТВА
ДЕШЕВА КНИЖКА

Так виглядає в помен-
шенні перший Кален-
дар української моло-
ді з великим **СЛОВНИ-**
КОМ чужих слів, необхід-
ним кожному, хто читає
книжки і часописи. Тисячі
молодих уже мають йо-
го в своїх руках і все но-
ві замовлення напливають
до Видавництва, разом
з листами, в яких молодь
сіл і міст висловлює свою
велику радість з приводу
появи і змісту свого
першого календаря. **Пер-**
ший наклад цього **Ка-**

лендаря розхоплено в перших днях, як
тільки він **появився**. Видруковано другий наклад
і вже сьогодні більша частина його вислана на
залегли замовлення а решта з кожним днем вичер-
пується. Видавництво друкує третій (**вже остан-**
ній) **наклад** і на цьому місці подає до відома всім
тим, які досі ще не набули Календаря:

спішіться з висилкою гуртових й одиничних замов-
лень, якщо не хочете остати без свого Календаря!

Календар має 200 сторін, коштує 50 гр. і висилаєть-
ся тільки за попереднім надісланням належитості!

Кожний хто хоче мати цей Календар, мусить вислати до
Видавництва чеком, або переказом 65 гр. (15 на пересилку)
і замовити календар. Якщо збереться 5-ох і разом вишле
замовлення одним чеком 2-50 зл. заплатять тільки по 50 гр.,
пересилку покрити Видавництво.

Хто замовить 10 прим. і вишле за них 5 зл. одер-
жить 2 прим. безплатно. Хто замовить 20 і вишле
10 зл. — одержить 5 прим. безплатно.

0,95 коп (1986)
Należytość pocztową uiszczono
gotówką

PL
LV

257

У Видавництві можна набути із ста-
рих ще такі книжки:

1) **ІГОР ВІРЛИЙ**

НАШІ ЧАСИ

2) **МАКСИМ ВЕРГУН**

СЕЛЯНСТВО

3) **СЕРГІЙ ОРЕЛЮК**

КОЛИ КОМУНІСТИ

ЗА НАЦІОНАЛЬНЕ

ВИЗВОЛЕННЯ

4) **ІГОР ВІРЛИЙ**

ЗАМОГУТНІСТЬ

5) **В. УНГУЛЕЦЬ**

УКРАЇНСЬКЕ МОРЕ

6) **СИДІР КОРБУТ**

СИМОН ПЕТЛЮРА

7) **Р. БОРИС**

МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ

всі в ціні по 20 гр.

Хто замовить 20 прим. окремих
або тих самих із цих книжок
і згори пришле 2 зол. — пла-
тить тільки по 10 гр. за книжку.

**Тому замовляйте для се-
бе і для других.**

Рівночасно Видавництво подає до
відома, що така знижка відносить-
ся тільки до вичислених тут цих
7-ох книжок.

З нових книжок Видавництво
має ще:

„УКРАЇНА В ВОГНІ“

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

Підготовляються до друку:

„БАГАЦТВА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ“

II част.

(підземні багатства і промисл)

ЗЕЛЕНИЙ КЛИН

(Про українські землі на далекому
сході біля Японії та про українські
колонії вздовж Сибіру)

ІСТОРІЯ КУБАНИ

(від найдавніших часів до сьогодні)

УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЦТВО НА СХ. 1.

„ЗЕМЛЯ І ВОЛЯ“

(про тих, що роздають „земельку“
на папері і так вкрадаються в ду-
шу селянина — про наших соція-
лістів).

Якщо у Вашій місцевості ще
досі нема Заступника В-ва
„Дешева Книжка“ а Ви мо-
жете стати представником Ви-
давництва і мужем довіря —
напишіть!

ВИДАЄ В-ВО „ДЕШЕВА КНИЖКА“ (В. КУНАНЕЦЬ)

Редагує РОМАН ПАЛАДІЙЧУК



рл 257

п. Беркүт

Багацтва 4. I